

روژی پرشنگدار

روونکردنه وهی (غایة الاختصار)

ناسراو به

مَثْنِ فَتْحِ الْقَرِيبِ

له تیگه یشتنی بره ره کانی شه ریه تی نیسلام

له سه راپرده وی بهامی (شافعی)

دانانی

عبدالله عبدالعزيز هرتی

(انتشارات کردستان) ریگا پی دراوه چاپی یازدهمی سالی ۲۰۱۲

(۲۰۰۰) دانه چاپ بکا له لیران

بهره‌مند کتبخانه

حاجی قادری کوچی

دیزاین - چاپکردن - بلاوکردنه وه

hawler.chap@gmail.com

07504671394

066 2233868

عینان - کوردستان - ههولێر

سرشناسه	:	ابن قاسم غزی، محمد بن قاسم، ۸۵۹-۹۱۸ق.
عنوان قراردادی	:	التقريب . کردی . شرح فتح القريب فی شرح الفاظ التقريب . کردی
عنوان و نام پدیدآور	:	روژی پرشنگدار: روونکردنه‌وه‌ی (غایه‌الاختصار) متن فتح القريب له تیگه‌یشتنی بریاره‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام له سه‌ر راره‌وی ئیمامی (الشافعی) رضی الله عنه/ دانانی عبدالله‌عبدالعزیز هه‌رتهلێ.
مشخصات نشر	:	سنندج : انتشارات کردستان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۳۳۶ص.
شابک	:	978-964-980-128-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کردی.
یادداشت	:	چاپ قبلی: احسان، ۱۳۸۵.
یادداشت	:	چاپ یازدهم.
موضوع	:	ابوشجاع اصفهانی، احمدبن حسین، ۴۳۴ - ۵۰۰ق. . التقريب -- نقد و تفسیر
موضوع	:	فقه شافعی -- رساله عملیه
شناسه افزوده	:	هه‌رتهلێ، عبدالله‌عبدالعزیز، مترجم
شناسه افزوده	:	ابوشجاع اصفهانی، احمدبن حسین، ۴۳۴ - ۵۰۰ق. . التقريب. شرح
رده بندی کنگره	:	BP ۱۷۵/۵ الف ۲۲-۷۰۴۷۱۷۰۱۳۹۱
رده بندی دیویی	:	۳۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۷۵۳۲۵۸

انتشارات کردستان

Kurdistan Publication

سنه - پاساژی عیزه‌تی - ته‌له‌فون ۲۴۶۵۳۸۲

روژی پرشنگدار

✓ ناوی کتیب (نام کتاب):	روژی پرشنگدار
✓ دانراوی (مؤلف):	عبدالله‌عبدالعزیز هه‌رتهلێ
✓ که‌ره‌تی چاپ (توبیت چاپ):	یه‌که‌م (له‌ لایه‌ن ئەم بلاکه‌ره‌وه): ۱۳۹۱
✓ ژماره‌ی چاپ‌کراو (تیراژ):	۲۰۰۰ دانه (جلد)
✓ ژماره‌ی لاپه‌ره‌و قه‌واره (تعداد صفحه و قطع):	۲۳۶ صفحه‌ی وزیری
✓ بلاکه‌ره‌وه (ناشر):	بلاوکردنه‌وه‌ی کوردستان (انتشارات کردستان)

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۹۸۰ - ۱۲۸ - ۵

ISBN: 978 - 964 - 980 - 128 - 5

نرخه‌ی:

۱۵,۰۰۰ تمه‌نه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشہ کی دانہر

﴿يَا رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَبْغِي لِحَلَالٍ وَجْهِكَ وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ، وَأُصَلِّي وَأُسَلِّمُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ إِلَى يَوْمِ لِقَائِكَ﴾.

لہ دوائ سو پاس بق خوداو ناردنی درود بق گیانی پاکی حہ زہرتی (محمد المصطفی) ﷺ
بزانہ: کہ خوائ گہورہ لہ قورٹانی پیروزدا فہرموویہ تی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ من نادمیزادو جنوکہم بق ہیچ دروست نہ کردون تہنہا بق نہوہ نہبی: کہ
بمپرستو تہنہا من بہ دادوہرو پەرہردگار دابنن.

مہ بہ ست لیڑہدا ٹمہیہ کاروباری ٹایینی و ٹابووری و کومہ لایہ تی و پامیاری و گشت
فہرمانپہوایی لہ ژیر نہو یاسایہ بن: کہ پیغہمبہری خوشہویست ﷺ لہ لای خوداوہ بوی
ہاتوہو بہ ٹیمہی راگہ یاندوہ.

جیاوازی نیہ - ٹم یاسایہ - وشہ و واتہی لہ لای خواوہ ہاتبن: وہ کو قورٹانی پیروز، یان
تہنہا واتہی لہ لای خواوہ ہاتبن و پیغہمبہر ﷺ بہ زمانہ شیرینہ کہی خوی وشہی بق
دانابی: وہ کو حہ دیس، چونکہ خوائ گہورہ فہرموویہ تی: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى﴾ پیغہمبہر ﷺ لہ خویوہ ہیچ نالئ، وہ ہرچی بیلئ ہر لہ لای خواوہ
پئی راگہ یاندراوہ.

کہ واپو: یاسای نیسلام - لہ ہموو ہواریکہوہ - لہو دوو سہراوہیہ ہلینجراوہ، جا ہر
کہ سیک لہو دوو سہراوہیہ ٹاو بخواتہوہ، ہرگیز گومرا نابن، بہ لام ٹاو خواردنہوہش
جاری واہیہ: دولچہی پیویستہو ٹاودہری پیویستہو کہ سیک وای ٹمہی: شوینی ٹاوہ کہ
بدوزیتہوہو نہ گہر تینوہوہ کہ پئی نہزانی دہبی شوینی کہوئ، جا ہر لہ بہر نہوہیہ
خوائ گہورہ فہرموویہ تی: ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ٹیوہ پرسیار لہ
زانایانی قورٹان بکہن نہ گہر بہ خوتان نازان.

شتیکی ٹاشکرایہ لہم دونیایہدا ہموو کہس خویندہوار نیہو ہموو خویندہواریکیش
زانا نیہو ہموو زانایہکیش لہو پلہیہ نیہ: کہ بتوانی زمانی عہرہبی وہردو شو بکا - کہ
زمانی قورٹان و حہ دیس - بوی بہ ناچاری ٹمہی فہرمانی ٹمہی ٹایہ تہ پیروزہ جی بہ جی
بکہین و سوود لہو بہرہمہ وہرگیرین: کہ زانایانی باوہ پیکراو بق ٹیمہیان

به جي هيشته، ٿو به رهه مهش پوونڪرڻه وهى قورٺان و حه ديسه، به گوڙهه ي ياسايه كى
تاييه تي كه پئى نه گوتري: (أَصُولُ الْفَقْهِ)، واته: ياساو بنچينه ي تيگه يشتن،
وه ٿو به رهه مه به نرخهش پئى نه گوتري: (فَقْه)، واته: تيگه يشتن قورٺان و حه ديس،
مه روهك پيغه مبه رﷺ نه رمويه تي: ﴿مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ﴾
رواه البخارى ومسلم، هر كه سيك خواى گوره بيه وي به خته وهري بكا، له ٺاييني پيرؤز
تنى نه گه يه نئو نه بيته شهر عزان.

جا بزانه: ٿو جوڙه كه سهى ههول ٿه دا ٿو تيگه يشتنه وه ده ست بينى، پئى نه گوتري:
(مُجْتَهِدٌ)، واته: هه ولدور، هه پئى نه گوتري: (فَقِيه)، واته: تيگه يشتن وه قورٺان و
حه ديس، وه خومانو وڪرڻه كه شى پئى نه گوتري: (إِجْتِهَادٌ)، وه شيوه ي
خومانو وڪرڻه كه ي وائڪولي به وهى له قورٺان و حه ديس پئى نه گوتري: (مَذْهَبٌ)،
واته: ريگاي بؤچون.

ٺينجا كه ٺه وهت زانى، ٺه ماش بزانه: كه زانا يان له بؤچون و ليڪولي نه وهى قورٺان و
حه ديسدا جياوازن، له بهر ٿو جياوازي به جياوازي له نيوان (مَذْهَبٌ) هڪانى شهريعه تي
ٺيسلامدا پروي داوه، به لام ٿو جياوازي به جاگه يه كى خودايه كه به ٺيمه ي به خشيوه و زيان
به ٺايين ناگه يه نئ، به لگهش ٺه م حه ديسه به ٺه يه:

﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ: أَلَا: لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدُ الْعَصْرِ
إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ، فَأَذْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ فَسَالَ بَعْضُهُمْ: لَا نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا،
وَقَالَ بَعْضُهُمْ: بَلْ نُصَلِّي لَمْ يَرِدْ مِنَّا ذَلِكَ، فذَكَرَ ذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يُعَنْفَ وَاحِدًا مِنْهُمْ﴾
رواه البخارى ومسلم، پيغه مبه رﷺ له جهنگي (أَحْزَابٌ) نه رموي: ناگادار بن:

نابن هيچ كهس نوڙي عه سر بكا تا له ناو ماله هڪانى (به نئ قورڙهه) دا ٺه يكا، ٺينجا
ياره هڪان كه وٽنه پئو له ريگه دا کاتي نوڙي (عَصْرٌ) هات، چينيڪ گوتيان: ٺيمه نوڙي ناگه يه
تا ٺه گه يه نه ناو ماله هڪانى (به نئ قورڙهه)، چونكه وشه ي حه ديسه كه وا ٺه گه يه نئ،
جا ٿو چينه له دواي مه غريب نوڙي عه سريان كرد؟ چونكه درهنگ گه يشتنه جي، وه
چينه كه ي تر گوتيان: ٺيمه ٺيسا نوڙه كه مان نه كه يه، چونكه مه به ستي پيغه مبه رﷺ
ته نها په له ڪرڻه، نهك دوا خستن نوڙي، ٺينجا كه ٿو پووداوه يان بؤ پيغه مبه رﷺ
باس كرد، هيچياني به به هه له داچوو و تاوانبار دانه نا، چونكه ٿو جياوازي به له جياوازي
بؤچوندا پروي دا بؤ.

جا نهی موسولمانی خوشه ویست لیره دا بۆت ناشکرابو: که جیاوازی له نیتوان مه زه بهی
 ئیمام (أبوحنيفة) و ئیمام (مالك) و ئیمامی (الشافعي) و ئیمام (أحمد) دا، هه روهك جیاوازی نه
 دوو چینه سه حابه ی پتفه مبه ره و ﷺ کارێکی په وایه، هه چ که سێکیش ناتوانی جیاوازی
 له بۆچووندا- له م دونیا به دا- لایباو خه لکی له ناو جوغزێکی ته سگدا به ند بکا.

به لام بۆ نه وه ی په رته وازه یی پوو نه داو خه لکی فیلانزو له خاوه ترس دهستی خۆی نه خاته
 ناو یاسای ئیسلام، زانایانی ئیسلام ته نها دانیان به و چوار مه زه به دا هه ناوه، که وابوو:
 ته نها نه و چوار مه زه به جێگه ی باوه پێو، ئیمه به ئامازه ی هه ر کامیان شوینکه و تووی
 قورئان و حه دیس بێن، خوای گه و ره لیمان وه رنه گرێ، چونکه به فه رمانی ئایه تی
 ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ جولاوینه وه.

وه هه ر له به ر نه و ئایه ت، له سه ر ده می نه و چوار ئیمامانه وه تا ئیستا موسولمانان
 له سه ر نه و یاسایه پێشخوون و هه ر یه که ش بۆ خۆی په یوه ندی به مه زه به یکه وه کرده،
 که وابوو: ناگوئجێ ئه م هه موو خه لکه به گومرا دابندری، چونکه پتفه مبه ره ﷺ فه رمویه تی:
 ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ وَيُدَافِعُ عَنِ الْجَمَاعَةِ وَمَنْ شَذَّ
 شَذَّ إِلَى التَّارِ﴾ رواه الترمذی، خوای گه و ره ئۆمه تی من له سه ر هه چ گومرا بونیک کۆ
 ناکاته وه دهستی یارمه تی خوا له گه ل کۆمه ل ئایه هه رکه سێک له کۆمه ل ده رچێ، نه وه
 به ره و ناگر نه پوا.

ئیتجا که نه وه ت زانی، ئه مه ش بزانه: له هه ر چوار مه زه به کانه دا کتیبی (فقه) ی
 جۆراو جۆر داندراون، بۆ نه وه ی خه لک سودیان لۆوه رگه ی، وه کورترتین کتیب- که له
 مه زه به یی ئیمامی (الشافعي) داندرا بێ- (غَايَةُ الْإِخْتِصَارِ) به ر، که داندراوی زانای به
 ناویانگ: (أبي شجاع) ی ئه سه هانی به- خوالێ پێی بێ- وه ئه م کتیب به نۆخه گشت باسه کانی
 (فقه) ی ئیسلامی ته دا کۆ کرانه وه و باسه کانی زۆر به پێکی دابه ش کردین، به شێوه یه کی
 وه ها: که قوتابی و مامۆستا سودی لۆوه رنه گرن، خوا پاداشتی دانهره کی بداته وه.

ئه مه له لایه ک، له لایه کی تریشه وه ئه بیینم له کوردستانی خوشه ویستماندا لاوه کانی کورد
 به زۆری مهستی ئایینیان نه جۆلۆ پوو نه که نه مزگه وته کان و زۆر سووپن له سه ر نه وه ی
 که شاره زای ئایینی ئیسلام بێن، جا له باره ی خواپه رستی، یان پامیاری، یان ئابووری،
 یان کۆمه لایه تی... هتد.

وه ئه م کتیبه کورته ش گشتی ته دا کۆ کرا بۆوه، بۆی هه لسام و ناوی خوا م لۆهه ناو
 به زمانی کوردی وه رمگێرا و پووم کرده وه و چه ند شتی به نرخم ته دا نووسی و،

له قورئانی پیرۆزو له هه‌دیسێ پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ نۆزێ به‌ لگه‌م بۆ هه‌تاوه‌ ته‌وه‌، ئینجا ئه‌ی
موسولمانی به‌ پێژ، بۆ ئه‌وه‌ی له‌ هه‌دیسێ کان و له‌ مه‌سه‌له‌کانی (فقه‌ی) گومانته‌ نه‌می‌ئێ
دُنیا بیی، ته‌ماشای ئه‌م سه‌رچاوانه‌ بکه‌:

۱- (تحفة المحتاج لشرح المنهاج، لابن حجر الهيتمي) وه (حاشية الشرواني) که له‌ گه‌لی دایه‌.

۲- (الإقناع فی حلّ ألفاظ أبي شجاع، للخطيب الشربيني).

به‌لام له‌مه‌ په‌خه‌م ئه‌مه‌ گره‌: که ئه‌بینی ته‌نها پارچه‌یه‌کی ئایه‌تیک، یان هه‌دیسێکم
نووسیوه‌، چونکه‌ بۆ کورتی وام کردوه‌، جا نه‌گه‌ر له‌ کۆتایی هه‌دیسدا نووسیویوم:
(رواه الشيخان)، مه‌به‌ستم ئیمامی (البخاری) و ئیمامی (مسلم)ن، وه‌ نه‌گه‌ر نووسیویوم:
(رواه اصحاب السنن)، مه‌به‌ستم ئیمامی (الترمذی) و ئیمامی (أبوداود) و، ئیمامی
(النسائي)یه‌، خوا لیان پاری بێ.

ئیتێر ئه‌ی موسولمانی خۆشه‌وست، من دُنیا ته‌که‌م که له‌و کاره‌دا هه‌یج خیانه‌تم
نه‌کردوه‌ و خوای گه‌وره‌ چون یاره‌تی دایم ئه‌وه‌ا خۆم ماندوو کردوه‌و، دان به‌وه‌دا نه‌تیم
که‌ من سواری ئه‌و مه‌یدانه‌ نیم، به‌لام تا ئێستا هه‌یج کتییێکم به‌م شیوه‌یه‌ نه‌هاتۆته‌ به‌رچاو:
که‌ به‌ کوردی داندرا بۆ لاوی کوردی موسولمان به‌ به‌لگه‌ دُنیا بکا، که‌وابوو: به‌ ئه‌رکی
سه‌رشانی خۆم زانی که‌ ئه‌م کتییه‌ به‌م شیوه‌یه‌ پێشکه‌ش به‌ جه‌نابت بکه‌م و ناوم نا:

﴿ رۆژی پرشنگدار، پووێکردنه‌وه‌ی (غَايَةِ الْإِخْتِصَار) ﴾

جا نه‌گه‌ر مه‌له‌یه‌کت چاوپێکه‌وت، تکه‌ت ئه‌ته‌که‌م راست بکه‌وه‌و نه‌گه‌ر که‌م و کوپی مه‌بوو،
چاوپۆشیم لێ بکه‌. جا به‌ هه‌ر جۆرێک بێ، له‌ به‌پێژت چاوپێکه‌وتی دوام، که‌وابوو: دوام بۆ
بکه‌: خوا ئه‌م کاره‌م ئه‌وه‌ریگرێت، له‌ من و له‌ ئێوه‌ و له‌ دایه‌ و باوکمان خۆش بیی و
له‌ دۆزه‌خ پزگارمان بکا و به‌ به‌هشت شادمان بکا، آمین.

عبدالله عبدالعزیز مه‌رته‌لی

هه‌ولێر - کوردستان

په‌مه‌زانی (١٤١٣)ی کۆچی